

houden van voorsz. missive ende ordonnaen en dat op lyfstraffinge ofte anders arbitralicke gecorrigeert te worden nae gelegentheydt der saicke.

(*Buurspraakboek der Stadt Utrecht*
7 Oct. 1566.)

V.

Brief van de Landvoogdes MARGARETHA over de voortdurende Predikatiën der Onroomschen ;
4 Dec. 1566. — *Afgekondigd bij Stedelijke*
Publicatie, 20 Dec. 1566.

(Zie bl. 420.)

Myn Heren die Prince van Oraengie , Grave van Nassauw etc. Stadthouder Generael van Hollant Zeelant en Utrecht en voerts Schout, Burgermeester en Scепенen der Stadt van Utrecht, doen te wetene van Co. Mat. wegen ons alre Genste heren, dat Schout, Burgermeester. ende regierders der Stadt van Utrecht seker besloten missive ontfangen hebben van Hoicheyt van de Hertoginne van Parma ende Plaisance etc. Regente ende Gouvernante etc. onse Genste Vrouwe, in date den vierden dach van Decembre verleden, inhoudende van worde te worde so hier nae volcht:

Marguerite, by der Gratie Gods Hertoginne van Parma en van Plaisance, Regente en Gouvernante.

Lieve beminde. Wy zyn onderricht dat de Ministers ende Predicanten van dese nyewe seecten dagelicx hen vervorderen allerande exercitie van huere religien te doene. Ende dat onder t dexel van dese voerleden da-

gen nyet kunnen ordene stellen op de prekingen, die in vele ende verseyden orter eñ plaetsen van dese landen met stocken eñ wapenen ghedaen wierden. Wy noitshalven gedrongen hadden geweest te verclaren, dat soe verre tvolek hen verdronghe de voirsz. wapenen te dragen, hem houden sonder enich ongeregeltheyt off schandael te doene off voorts te stellen, wy op en tegens denselven gaen, comeñ ende wederkereñ van de voirsz. prekinge, ten plaetsen daer deselve alsdoen mitter daet geschieden, gheen geweld off foeytelijke wegen en souden doen gebruycken, mits onderhoudeñ nochtans van huere weghe de Conditien voirsz. ende andere alsdoen oick verclaert. Ende hoe well hetzelfde all kennelicken eñ notoir is, eñ dat onder dat woort *prekinghe* anders nyet verstaen en can worden dan *simple predicatien* eñ verclaringen van de woirde eñ egheen andere exercitie van dese nywe religien, nochtans om tmisbruyck eñ abuys van de voirsz. ministers ende predicanten hen verwoirderen allerley exercitie als Doopselen, Huwelicken, hun nachtmalen, consistorien, Synode, scholen, collectatie van penñ. ende meer andere onverdrachlicke abuysen te doene en houden. Soe hebben wy U tgene wes voirsz. is, wel willen laten weten, ten eynde dat ghy onse meyninghe ende wille deshalven hen te kennen zoudt gheven, daarvan wy U preadviseren eñ verwittighen, opdat ghy egeen ontschult off excusatie en soudt kunnen nemen op tgene dat Wy geconsenteert hadden den geconfedereerde Edelmans de voirsz. prekinge angaen verclaert te worden. Lasteñ en beveleñ U van weghe ons heren des Coniux, Dat ghy by alle moge-

licke wegen en middelen daerinne versiet sulcke hinderlicke anslagen en voornemen van de voorsz. Ministers, predicanten en sectarissen te beletten, gelyck ghy hier namaels zynder Mat. daarvan sullen willen verantwoordten. Dewelcke zeer qualicke nemen sal indien ghy U hierinne nyet en quyt ende uwe devuoirdoet, beginnen eerst remedie te stellen aen de zwaerste ende onverdrachlicke abuijsen en ongeregelbeden. Ende voorts tselve remedie continuere en aen andere mindere abuijsen successivelyck ende mitter tyt.

Ende belangen de voorsz. prekinghe, ordonneren wy U insgelyck van wegen zynder voorsz. Mat. goede ende surchfuldige toesicht te nemen, dat tvoorsz. accord geensins geexcedeert en worde, te wetene dat deselve prekinghen sonder stocken off wapenen, oick sonder berocerte, ongeregeltheyt, en schandael gedaen, nooh dat aldaer ghene seditieuse dinghen gepredickt en worden, dat de kercken ende cloisters den geestelicken ende religieusen gerestitueert worden. Dat den Godlicken dienst, die administratie van de Sacramenten, die Catholycxche Sermoenen ende alle exercitien van de oude Religien behoorlicken, vryelicken ende sonder enich letsel gedaen worden.

Ende voir so veel als U aengaet, dat ghy den pastoors, predicanten, goede schoolmrs. ende alle andere catholycxche personen met alle uwe oracht ende moegelyckheyt favoriseert, en assisteert. Desgelyck is van node dat ghy met woirden en met wercken U voer sulcx draecht en betoont, om den volcke goet exempel te geven, opdat een ygelick weten ende verstaen mach, dat dese religie onsen here God ende den

Coninck alleen angenaem en dat de zalicheyt derselven en de gemene ruste daerinne gelegen is, doen alle ueersticheyt om tvolk by goede middelen, vermaninghen, onderwysinghen en persuasien van huere dwalingen te trecken, zoe vele alst U mogelick wesen zal, hen verclarende dat tzelve zynder voirsz. Mat. zeer angenaem wesen zall, dewelcke eerlang herwerts over comen ende elox wercken bekennen sall.

Ende soe verre yemant hem vervorderde den voirsz. Catholycsche personen enich letsel, quellinge, moeyte ofte ongerieff aen te doene, oft tegens tvoirsz. accord yet voirts te stellen off attemperen, ordonneren wy U deselve straffelicken ende rigoreuselicken, by weghe van justitie ende van feyte indien des noot zy te punieren ende corrigeren, daerinne wy U bystandt ende assisteñ doen sallen, ende by den Gouverneurs van den laude doen bystaen en assisteren.

En opdat tgene wes voirsz. is beter ende lichtelicker volbracht en geexecuteert zoude mogen worden, ordineren wy U insgelycx alle neersticheyt te doene om ordene te stellen, dat gheen vreemde ministers off predicanten, ballinghen, verlopen monnicken oft apostaten, dewelcke gemeynlicke en ordinaerlicke seditieulx en verstoerders van de gemeyne ruste zyn, binnen der Stadt Utrecht nyet en hanteren, frequenteren oft verkeren. Ende datter nyet en geschiede off angestellt en wort, twelc oproerich, seditieulx, schandaleux off tegens de gemeyne welvaert soude mogen wesen. Ende namentlick dat aldaer egeen nachtmael nae de seckte off op de maniere van Calvinus gecelebreert, noech oick enighe Impositie, exactie off contributie opt volck, tzy

gewillichicken off andersins opgebuert off gelicht en worde.

Gemerckt dat zynder Mat. toebehoert te versien dat zyn volck by sulseke listen ende bedroch nyet verarmt of verschat en worde, zoo oick nyet geoirloft en is, sonder wete, oirloff ende consent derselver Mat. op zyne ondersaten enich gelt te stellen, heffen off lichten, tzy willichlicke off andersins; Ende des en wilt in genen gebreke wesen ons terstont adverteren van der ordene en provisie die ghy hierinne gestelt sult hebben om aen synder Mat. dair van te mogen verantwoord. Lieve beminde, onse here God sy met U. Gescreven te Bruyssele den 4 dach van December 1566, ende was aldus ondergeteyckent. Margarita. Ende noch stont geteyckent beneden aldus: D. Overlope; buyten op te missive stont gescreven aldus: Onse lieven beminde, den Schout, burgermeesters en regierders der Stadt Utrecht.

Ende alsoe dan die Regierders dezer Stadt, mitsgaders alle geestlicke en weerlicke personen nyemants vuytgesondert, belast en geordonneert wort elcx int zyn den inhoude van voorsz. missive te achtervolgen en volbrengen, opte straffinge daerinne begrepen; gebieden daerome een yegelijc dat elcx int zyn volcomen en volbrengen tinhouden van missive voorsz. en daer tegens in woirden en wercken nyet en attemteren noch angrypen, so men tegens d' overtreders by Justitie scerpelicke procederen zall nae behoren.

